

Vegyesek.

Az erdélyi orsz. muzeum orvos-természettudományi szakosztálya orvosi szaküléseinek jegyzőkönyvei.

1886. február havi szakülés.

1. Bikfalvi Károly egyet. magántanár s élettani tanársegéd „A haeminjegek előállítására brom és jódsókkal“ című mutatóvanyokkal egybekötött előadást tart. Az értekezést egész terjedelmében Értesítőnk idei I-ső füzetében közöltük.

1886. mártius havi szakülés.

1. Bókai Árpád egyet. tanár előadást tart „A metaldehydról mint toxicus anyagról.“ Az előadást Értesítőnk idei II-ik füzete közölte.

2. Bókai Árpád egyet. tanár bemutatja tanítványának Barcsi Lajos urnak, gyógyszerintézetben gyakorolónak dolgozatát „Az idült paraldehyd és idült chlorálhydrát mérgezéséről állatoknál.“ A dolgozatot egész terjedelmében Értesítőnk ez idei II. füzete hozta.

1886. május havi szakülés.

1. Engel Gábor m. tnr. szülészeti tanársegéd értekezik „a medencefekvésű szülésekről.“ A kolozsvári kórodán 6%-ot tesznek ki az ily szülések. A magzatfekvéses okai feletti elméleteket ismertetvén, a Cohnstein-Meehféle elmélet alapján magyarázza a medencefekvéses nagy gyakoriságát koraszülötteknél, valamint rohadt magzatoknál; az ily fekvéseknél a koraszülöttek 63%-kal, az érett szülöttek csak 37%-kal szerepelnek; az esetek 30%-ában rohadt magzat volt jelen. A műtéti eljárásoknál a korai művi beavatkozást úgy az anyára, mint a magzatra tekintettel károsnak tartja. A fej kihuzásánál a Schroeder szerint Smellie-Veit félének nevezett műfogást gyakorolja, melynek elnevezésére Braun tart elsőbbségi jogot, holott már Mauriceau (1680.) gyakorolta; a múlt században megjelent Steidele-féle bábakönyvben épen úgy van leírva, mint a jelenlegi tankönyvekben; e könyv magyar fordítása Szeli Károly által 1777 ben jelent meg. Kivánatos, hogy a szülések — zavar elkerülése végett — az elnevezésre nézve megállapodjanak.

2. Engel Gábor m. tnr. szülészeti tanársegéd, második petefészek-tömlő kiirtását ismerteti, melyet egy 47 éves iszákos nőnél végzett f. év ápril 22-én.

3. Farnos Árpád belgyógyászati tanársegéd „atrophia muscularis progressiva“ egy esetét mutatja be. Az eset részletes ismertetését Értesítőnk idei II-ik füzete tartalmazza.

4. Farnos Árpád belgyógyászati tanársegéd bemutatja az Eschbach-féle fehérsyémérőt, mellyel kísérletek folynak az egyetemi belgyógyászati kórodán.

5. Genersich Antal egyet. tanár. Kórbonczy készítményeket demonstrál.

1886. október havi szakülés.

1. Hints Elek bonczani tanársegéd. „A XI-ik agyidegről“ értekezés és számos készítményt mutat be. Az értekezést jelen füzetünk tartalmazza.

2. Góth Manó m. tanár. „A hydrastis canadensis értékéről a nőgyógyászatban“ értekezik. Az értekezést jelen füzetünk tartalmazza.

Bókai tanár hozzászól a tárgyhoz. A hydrastis canadensis csak Európában tartozik az új szerek közé, Amerikában régen használják, sőt hivatalos is az egyesült államokban. Amerikai gyógyszerstanokban olvassuk, hogy takár ellen, azután malerikus bántalmak ellen jó sikerrel adagolják. A mi méhvézéseket csillapító hatását a nevezett gyökér folyékony kivonatának illeti, azt szóló hajlandó a berberinnek tulajdonítani, mely alkaloid abban nagy mennyiségben foglaltatik, míg a hydrastin-nak nevezett alkaloid, melyet csak kis mennyiségben tartalmaz, s mellyel szóló már hosszabb idő óta tesz állatokon hatástani vizsgálatokat, oly sajátságokat nem mutat, melyből vérzéscsillapító hatására lehetne következtetni. A berberin, ha méhvézésekre csillapítólag hat, úgy valószínűen azon körülményből magyarázható ez, hogy méhcontractiókat képes előidézni; u. i. a berberinről tudjuk, hogy a lépet, még a normalis terjedelműt is összehuzódásra tudja bírni, már pedig azon szereink, melyek a lépre így hatnak, rendszerint a méhre is hasonló hatást gyakorolnak, mint p. o. a chinin, melyet szóló tudomása szerint mesterséges vetélés előidézésére is használtak. A hydrastin hatásáról különben lesz még alkalma szólónak bővebben kifejteni nézeteit.

1886. november havi szakülés.

1. Purjesz Zsigmond egyet. tanár, „Sklerosis lateralis amyotrophica“ egy esetét mutatja be.

2. Bikfalvi Károly egyet. tanársegéd „A nyelvsemleges és izlőkelyhek fejlődéséről“ értekezik. Az értekezést jelen füzetünk tartalmazza.

1886. november havi folytatólagos szakülés.

A szakülés az egyetemi által. kórtani és gyógyszer-tani intézet tantermében tartatott meg.

1. Farnos Árpád belgyógyászati tanársegéd „Athetosis Hammondi“ egy esetét mutatja be.

2. Bókai Árpád egyet. tanár, „Ujabb adatok a pikrotoxin és paraldehyd közötti kölcsönös antagonizmusról“ című előadást tart. Az előadást jelen füzetünk közli.

3. Bókai Árpád tnr. Új fájdalomérzés-jelzőt mutat be. Az általános kórtani és gyógyszer-tani intézetben egy év óta folynak vizsgálatok az iránt, hogy a sértetlen bőrre kenőcs vagy oldat alakjában, esetleg töményen alkalmazott gyógyszerek a bőrérzést közvetítő idegvégkészülékekre mily befolyást gyakorolnak. A tapéréz állapotát a Sieveking-féle aesthesiometerrel vizsgál-tatja előadó, a hőérzést, illetőleg a hideg és meleg érzést lehűtött és felmelegít-tett talpas hőmérőkkel, a fájdalomérzést pedig egy előadó intenciói szerint, ta-nársegédje Tóthmayer Ferencz által szerkesztett, s az egyetemi mechanicus által készített új készülékkel, melynek algometer nevet adott, s melyet a szak-ülésnek bemutat.

A fájdalomérzést eddig igen primitív módon gombostűvel vizsgálták. Szá-mokban kifejezhető mértéket ily vizsgálatok nem adhattak. Szerkesztett ugyan Björnström 1877-ben egy algosimeternek nevezett csipeszt, Buch pedig egy baralgosimeternek nevezett készüléket az Eulenburg-féle bar aesthesio-meter mintájára, de finomabb vizsgálatok egyikkel sem hajthatók végre. Leyden a faradicus áramot ajánlotta a bőr fájdalomérzésének kémlelésére, a midőn a fájdalomérzékenység mértékét a tekeresek egymáshoz közelsége adná. Hátránya ezen eljárásnak, hogy épen a rendestől eltérő viszonyok közt nem tudjuk, hogy a bőrnek melyik érzését mérjük; az electrocutan érzékenység ép viszonyok kö-zött parallel megy ugyan a fájdalomérzéssel, de complicáltabb érzési zavaroknál egyáltalában nem vagyunk képesek magunkat tájékozni. Erb azt is felhossa a Leyden-féle vizsgálati mód ellen, hogy annál az epidermis vastagsága és veze-tési képessége kiszámíthatlan factort- és hiba-forrást képez.

Midőn előadó vizsgálataihoz fájdalomérzés-mérőt akart construálni, csupán saját vizsgálatai lebegtek szeme előtt, s nem az, hogy klinikai czélokra is szer-kesztessék az eszköz. A bemutatott eszközt különben klinicus is kényelmesen és könnyen használhatja.

Előadó feladatül tüzte ki, hogy a fájdalomérzékenység számok-ban legyen kifejezhető, s hogy a vizsgáló részéről eredhető hi-baforrás kiküszöböltessék az eszköz segítségével tett vizsgálata-toknál.

Az elv, mely a bemutatandó eszköz szerkesztésének alapjául szolgált, a következő volt: essék egy tű adott és állandó magasságból a vizs-gálandó bőrfelületre bizonyos megmérhető súllyal, mely súlyt a vizsgáló tetszése szerint emelhet, csökkenthet; a súly fogja azután adni grammokban kifejezve a fájdalomérzékenység mértékét.

Ezen elv alapján szerkesztette előadó segédje az algometert, mely sárga rézből készült. Lényegileg egy kétkarú emeltyü, melynek jobb karjához izületesen egy füg-gélyesen álló s függélyesen mozgó körülbelül 28 cm. hosszú sárgarézpálcika van il-lesztve. E pálcika felső végén serpenyő van súlyok számára, alsó vége tűvel van ellát-va; ez azon tű, mely adott, állandó magasból, bizonyos súlylyal esik az alatta vízszin-tesen elhelyezett bőrfelületre. A serpenyőbe 1 grmtól 20—25 grmig rakhatók súlyok, s a tű a betett súly nehézségével csik le; u. i. az emeltyü, ha nincs a

serpenyőben súly, egyensúly helyzetben van. Az emeltyűt, s így a hozzá kötött tűt is megtámasztott helyzetéből egy inga szabadítja fel jobbról-balra lengés közben. Az ingát jobbra kilengett helyzetben egy rugó tartja; az inga egy újjmozdulattal szabaddá lesz, balra leng ki, hol azonban egy rugókészülék felfogja. Lengés közben az emeltyűnek tetszés szerint súlyozott jobb szára a tűvel együtt az adott állandó magasból leesik a vizsgálandó bőrfelületre, s a vizsgált egyén szóval jelzi érzéseit. A jelzések az érzett fájdalomhoz képest ezek: tapintás (midőn még fájdalom nem nyilvánul), csipés (a legkisebb foka a fájdalomnak), kis fájdalom, nagy fájdalom, igen élénk fájdalom. A jelzések alkalmas táblázatokra *t, cs, f, F, F'* jelekkel vezetettek be, s hasonlítatnak össze egymással. A vizsgálatok a tenyér felületén történnek, és pedig mindig a bal tenyéren, minthogy annak felhámja vékonyabb.

Az egyénnél, kinek tenyere a vizsgálatra használtatik, előbb persze a tenyér egyes körülírt területeinek normális fájdalomérzékenysége kémleltetik ki, s csak azután alkalmaztatnak a hatásra vizsgálandó gyógyszerek. Egy példa legyen a következő: Barcsi Lajos úr intézeti gyakornok bal tenyérfelületén a thenári részleten, ha a tű 1 grm súllyal esik le, tapintási érzés jelentkezik, 2—4 grmig csipő érzés, 5 grmnál kis fájdalom, 6—7 grmnál nagy fájdalom, 10 grmnál igen élénk fájdalom. Ha ugyancsak nevezett úr bal tenyerét tiszta aether sulfal kenjük be, ugyan a thenari részleten 1—7 grmig tapintóérezés jelentkezik, 10 grmnál csipő érzés és 15 grmnál is csak kis fájdalom. Láthatja ebből a t. szakülés, hogy a hypalgesia s a hyperalgesia fokát a bemutatott eszköz segítségével számokban, grammokban lehet kifejezni.

A vizsgálatok nagy terjedelműek, s már eddig is sok érdekes, eddig nem ismert tényt derítettek fel. Az eredményekről előadó új év után fog beszámolni a t. szakülésnek.

A bemutatott algometert az egyetemi mechanicus 62--64 frtért megkészíti bárkinek is.

4. Bókai Árpád egyet. tanár „Néhány szó a gyógyszerisme tanításáról” című előadást tart.

A gyógyszerisme tanítása, ha intensiv akar lenni, kell hogy kiválóan demonstratív legyen. Azon adathalmaz, mely a gyógyszerismét képezi, csak demonstratív tanítás mellett kötheti le a tanuló figyelmét, s keltheti fel érdeklődését. Az anyanövénynek képekben, herbarium példányokon bemutatása, a droguenak kézbeadása, lupéval vizsgálata, melyre Wiegand oly nagy súlyt fektet, a növényrészek görösei alkotának vázlatos rajzokon ismertetése s göröső alatt bemutatása, az alkotórészek, hatóanyagok felmutatása, vegyi sajátágaiknak reakciók alakjában feltárása okvetlenül kell, hogy az előadás folyamán megtörténjen. Előadó intézete oly szerencsés helyzetben van, hogy az idén mindez már kivihető, s előadó lelkiismeretesen igyekszik is ezen kívánalmaknak megfelelni. A Nees von Esenbeck-féle pompás festmények, az intézeti lehetőleg teljes új gyógyszermuzeum példányai előadás közben kézzel-kézre járnak; a Berg-féle atlas jó schematicus görösei képei nagyított másolatokban a táblán függenek, a vegyi kémlések soha el nem mulasztatnak. Előadó eddig csak a görösei készítmények demonstrálásával volt fenn-

akadva; vannak ugyan demonstráló görcsővei, melyek a kellő nagyítást nyújtják, s kézzől-kézre adhatók, de ily módon a demonstrálás közvetlenségét elérni nem lehet, a mi pedig épen a görcsői képek megértetését illetőleg oly fontos. E fél-évben végre Stricker módjára segített magán előadó, már a mennyire a kolozsvári viszonyok megengedték; u. i. villamos fény és napmikroskop segítségével veteti a görcsői képeket nagy fehér papírlapra úgy, hogy azokat az összes hallgatóság (jelenleg negyvenen felüli a gyógyszerismei órákon) egyszerre láthassa. Elég vékony metszetek pompás, élénk képeket nyújtanak, melyek tisztaság tekintetében semmi kivánni valót nem hagynak fenn. A gyógyszerzeti intézetbe be van vezetve az Otto-féle gázmotorral hajtott egyetemi Siemens-féle dynamogép sodronyvezetéke, mely a Siemens-féle regulátorral ellátott lámpa szénsarkaival összekötve, kitűnő fényforrást ad. A hősugárzat, melyek egyrészt a napgörcső lencséinek, másrészt a görcsői készítményeknek ártanának, úgy fogja fel előadó, hogy a fényforrás és napgörcső közé planparallel lapú edényt iktat, uelyben tömény, timsóoldat van. A demonstrálásnál, mely a tanóra végén történik, a tanárnak csak egy segédre van szüksége, ki a fényforrást ellenőrzi, míg a görcsői készítménynek a görcsőbe helyezését, annak beállítását, mozgatását, demonstrálását maga a tanár végezi, a nélkül, hogy helyéből, a görcső mellől el kellene mozdulnia. Készítenek újban az előadó által használnál (a napmikroskópot eddig ily célokra nem használták) czélszerűbb, u. n. villamos görcsőveket is, milyent p. o. Schröder írt le a Centralzeitung für Optik und Mechanik czimű folyóiratban, s milyen a Berliui mikroskopikus aquariumban is van; ezen görcsővek nem vízszintesen állanak, mint a napmikroskóp, hanem függőlegesen, mint más közönséges görcső, ilyennel demonstrál Stricker tnr. is, de ilyennel a kolozsvári egyetem még nem rendelkezik. Előadó ezután bemutatja a szakülésnek a vetítő készüléket, s egy sorozat mag-, gyökér-, kéreg- stb. metszet sikerült vetített görcsői képeit állítja a szakülés elé.

5. Végül bemutatja Bókai Árpád egyet. tanár a gyógyszerzeti intézet új gyűjteménytárát, melynek rendezésével a napokban készült el. 7 nagy üveges szekrényt foglal el a gyűjtemény, mely 1188 számból áll. A nyers anyagok természetes épségükben, felaprózatlanul, valamint oly állapotban szereztek be, a milyenben azok a kereskedésben vagy gyógytárakban tartatnak; a jó féleség mellett ott vannak a kevésbé jó- vagy rossz féleségek, valamint a hamisítványok is; ha több fajtája van valamely gyógyanyagnak, úgy ezen többi fajták is beszerezettek; így egész kis gyűjtemény chinakéreggel, sennalevéllel, sarsaparillagyökérrel stb. rendelkezik a gyűjtemény. A nyers anyagok hatóanyagai, még a legdrágábbak is, lehető teljességgel meg vannak, ép úgy, mint azok használatos vegyületei is. Nem hiányzik a gyűjteményben semmi, a miről Balogh Kálmán tnr. Commentárjában említés történik; e kitűnő könyv szolgált különben a gyűjtemény összeállításának alapjául; meg vannak továbbá a gyűjteményben mindazon új gyógyszeranyagok is, melyek az 1886-ik év kezdetéig az irodalomban felmerültek. Előadó terve, hogy az idéntől kezdve felmerült és ezután felmerülendő új gyógyszeranyagokat új gyógyszerek külön gyűjteményében állítsa majdan össze, ép úgy tervbe vette előadó, hogy a közönség által gyakrabban

használt s nálunk hatóságilag elárúsításra engedélyezett u. n. titkos szerekből, jobban mondva gyógyszerészeti specialitásokból az orvos- és gyógyszerész-növények számára tanulságos gyűjteményt állítson fel. A gyógyszergyűjtemény Hintz György tr. úr m. tanár és helybeli gyógyszerész segítségével lőn beszerezve; a nyersárúk főleg Gehe és Társa czégtől, mely cégnek jelenlegi tulajdonosa Lubold úr szász keresk tanácsos, kiváló figyelmet tanusított az intézet iránt.

Ezután előadó számos a gyűjteményben meglevő új gyógyszert mutat be a szakülésnek.